

מסכת ברכות פרק שני

משנה:

5 הנה קורא בתורה, והגיע זמן המקרא ;
אם כוון לבו, יצא,
ואם לאו, לא יצא.
בפרקים, שואל מפני הכבוד ומשיב,
ובאמצע, שואל מפני היראה ומשיב,
דברי רבי מאיר.

10 רבי יהודה אומר:
באמצע, שואל מפני היראה, ומשיב מפני הכבוד,
ובפרקים, שואל מפני הכבוד, ומשיב שלום לכל אדם.

15 אלו הן בין הפרקים:
בין ברכה ראשונה לשניה,
בין שניה ל"שמע",
ובין "שמע" ל"והיה אם שמע",
בין "והיה אם שמע" ל"ויאמר",
בין "ויאמר" ל"אמת ויציב".

20 רבי יהודה אומר:
בין "ויאמר" ל"אמת ויציב", לא נפסיק.
אמר רבי יהושע בן קרחה:
למה קדמה "שמע" ל"והיה אם שמע" ?
אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה,
ואחר כך יקבל עליו על מצוות.

25 "והיה אם שמע" ל"ויאמר" ?
ש"והיה אם שמע" נוהג ביום ובלילה,
"ויאמר" אינו נוהג אלא ביום.

30 גמרא:

שמע מנה, מצוות צריכות כוונה.

מאי "אם פון לבו"?
לקרות.
לקרות? ותא קא קרי!
בקורא להגיה.

5

תנו רבנן:

קריאת שמע, ככתבה,
דברי רבי.

וחכמים אומרים:

10

בכל לשון.

מאי טעמא דרבי?

אמר קרא "והיו", בהוייתן יהו.

ורבנן, מאי טעמיהו?

אמר קרא "שמע", בכל לשון שאתה שומע.

15

ולרבי נמי הא כתיב "שמע"!

ההוא מבעי ליה "השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיהך."

ורבנן סברי להו כמאן דאמר "לא השמיע לאזנו, יצא".

ולרבנן נמי הא כתיב "והיו"!

ההוא מבעי להו שלא יקרא למפרע.

20

ורבי, שלא יקרא למפרע, מנא ליה?

נפקא ליה מ"דברים", "הדברים",

ורבנן "דברים", "הדברים" לא דרשי.

למימרא דסבר רבי דכל התורה כלה בכל לשון נאמרה,

דאי סלקא דעתך בלשון הקדש נאמרה,

25

"והיו" דכתב רחמנא, למא לי?

אצטריף, משום דכתיב "שמע".

למימרא דסברי רבנן דכל התורה כלה בלשון הקדש נאמרה,

דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה,

"שמע" דכתב רחמנא למא לי?

30

אצטריף, משום דכתיב "והיו".

תנו רבנן:

- 5
"והיו",
שלא יקרא למפרע,
"הדברים על לבבך",
יכול תהא כל הפרשה צריכה פונה?
תלמד לומר "האלה",
עד כאן צריכה פונה, מכאן ואילך אין צריכה פונה,
הברי רבי אליעזר.
אמר לו רבי עקיבא:
הרי הוא אומר: [יג:]
- 10
"אשר אנכי מצוה היום על לבבך".
מכאן אתה למד שכל הפרשה כלה צריכה פונה.
אמר רבה בר בר תנה אמר רבי יוחנן:
הלכה כרבי עקיבא.
- 15
איכא דמתני לה אהא דתניא:
תקורא את שמע צריך שיכונן את לבו,
רבי אחא משום רבי יהודה אומר:
כינן שפונן לבו בפרק ראשון, שוב אינו צריך.
אמר רבה בר בר תנה אמר רבי יוחנן:
הלכה כרבי אחא שאמר משום רבי יהודה.
- 20
תניא אידך:
"והיו",
שלא יקרא למפרע;
"על לבבך",
רבי זוטרא אומר:
עד כאן מצות פונה, מכאן ואילך מצות קריאה.
רבי יאשיה אומר:
עד כאן מצות קריאה, מכאן ואילך מצות פונה.
- 25
מאי שנא מכאן ואילך מצות קריאה?
דכתיב:
"לדבר בם".
- 30

הָכָא נָמִי הָא כְּתִיב 'וְדַבַּרְתָּ בָּם'!

הָכִי קָאָמַר:

עַד פְּאֵן מְצוֹת פּוֹנָה וְקִרְיָאָה,

מִפְּאֵן וְאֵילָף קִרְיָאָה בְּלֵא כּוֹנָה.

וּמֵאֵי שְׁנָא עַד פְּאֵן מְצוֹת פּוֹנָה וְקִרְיָאָה?

דְּכְתִיב:

"עַל לְבַבְךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם",

הָתָם נָמִי הָא כְּתִיב "עַל לְבַבְכֶם לְדַבֵּר בָּם"!

תְּהוּא מִבְּעֵי לִיָּה לְכַדְרֵי יִצְחָק דְּאָמַר:

"וְשִׁמְתֶם אֶת הַדְּבָרִי אֱלֹהִים",

צְרִיכָה שְׁתָּהָא שְׂימָה כְּנֶגְדַּה הַלַּב.

אָמַר מַר:

רַבִּי יֵאשְׁיָה אוֹמַר:

עַד פְּאֵן מְצוֹת קִרְיָאָה מִפְּאֵן וְאֵילָף מְצוֹת פּוֹנָה.

מֵאֵי שְׁנָא "מִפְּאֵן וְאֵילָף מְצוֹת פּוֹנָה"?

מִשּׁוֹם דְּכְתִיב:

"עַל לְבַבְכֶם".

הָכָא נָמִי הָא כְּתִיב "עַל לְבַבְךָ"!

הָכִי קָאָמַר:

עַד פְּאֵן מְצוֹת קִרְיָאָה וְכוֹנָה, מִפְּאֵן וְאֵילָף פּוֹנָה בְּלֵא קִרְיָאָה.

וּמֵאֵי שְׁנָא "עַד פְּאֵן מְצוֹת קִרְיָאָה וְכוֹנָה"?

דְּכְתִיב:

"עַל לְבַבְךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם".

הָתָם נָמִי הָא כְּתִיב "עַל לְבַבְכֶם לְדַבֵּר בָּם"!

תְּהוּא בְּדַבְרֵי תוֹרָה כְּתִיב, וְתַכִּי קָאָמַר רַחֲמֵנָא:

אֲגַמְרוּ בְּנִיכּוֹ תוֹרָה כִּי תִיכִי דְלִגְרָסוּ בְּהוּ.

תְּנוּ רַבְּנֵי:

"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד."

עַד פְּאֵן צְרִיכָה פּוֹנָת הַלַּב,

דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

אמר רבא:

הלכה כרבי מאיר.

תניא:

סומכוס אומר:

כל המאריך ב"אחד", מאריךין לו ימיו ושנותיו.

אמר רב אחא בר יעקב ובדלי"ת.

אמר רב אשי:

ובלבד שלא יחטף בחי"ת.

רבי ירמיה הוה יתיב קמיה הרבי תניא בר אבא.

תנייה דהוה מאריך טובא. אמר ליה:

"כיןן דאמליכתיה למעלה ולמטה ולארבע רוחות השמים,

תו לא צריכת".

אמר רב נתן בר מר עוקבא אמר רב יהודה:

"על לבבך" בעמידה.

"על לבבך" סלקא דעתך!

אלא אימא,

עד "על לבבך" בעמידה, מכאן נאילך לא.

ורבי יוחנן אמר:

כל הפרשה כלה בעמידה.

ואזכא רבי יוחנן לטעמיה,

האמר רבה בר בר תנה אמר רבי יוחנן:

הלכה כרבי אחא שאמר משום רבי יהודה.

תנו רבנן:

"שמע ישראל יי אלהינו יי אחד."

זו קריאת שמע של רבי יהודה הנשיא.

אמר ליה רב לרבי תניא:

לא חזינא ליה לרבי המקבל עליה מלכות שמים.

אמר ליה:

"בר פחתי!"

בשעה שמעביר ידיו על פניו,
מקבל עליו עול מלכות שמים.

חוזר וגומרה או אינו חוזר וגומרה?

5 בר קפרא אומר:
אינו חוזר וגומרה.
רבי שמעון ברבי אומר:
חוזר וגומרה.

10 אָמַר לוֹ בַּר קַפְרָא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי:
בְּשִׁלְמָא לְדִידֵי דְאַמִּינָא "אִינוּ חוֹזֵר וְגוֹמְרָה",
הִינוּ דְמַהֲדֵר רַבִּי אֲשַׁמְעָתָא, דְּאִית בֵּהּ יְצִיאַת מְצָרִים,
אַל אֵלָא לְדִידֵךְ דְּאַמְרַת "חוֹזֵר וְגוֹמְרָה", לְמָה לִּיה לְאַהֲדוּרֵי?
כְּדֵי לְתַזְכִּיר יְצִיאַת מְצָרִים בְּזַמְנָה.

15 אָמַר רַבִּי אֵילָא בְּרִיהַ דְרַב שְׁמוּאֵל בַּר מִרְתָּא מִשְׁמִיהַ דְרַב:
אָמַר "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד" וְנֶאֱמַר בְּשָׁנָה, יֵצֵא.
אָמַר לִיה רַב נַחְמָן לְדָרוּ עַבְדֵיהּ:

"בְּפִסְוִקָא קָמָא צַעֲרֵן, טְפִי לָא תְצַעֲרֵן".
אָמַר לִיה רַב יוֹסֵף לְרַב יוֹסֵף בְּרִיהַ דְרַבָּה:
20 "אַבּוּד, הִיכִי הָנָה עַבִּיד?"
אָמַר לִיה:

"בְּפִסְוִקָא קָמָא הָנָה קָא מְצַעַר נַפְשֵׁיהּ,
טְפִי לָא הָנָה מְצַעַר נַפְשֵׁיהּ".

25 אָמַר רַב יוֹסֵף:
פְּרַקְדֵּן לֹא יִקְרָא קְרִיאתָ שְׁמַע.
מִקְרָא הוּא דִּלָּא לְקָרִי, הָא מְגַנָּא שְׁפִיר דְמִי!
וְהָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי לֵיִט אַמָּאן אַפְרָקִיד!
אָמַרִי:

30 מְגַנָּא, כִּי מְצַלִּי, שְׁפִיר דְמִי;
מִקְרָא, אִף עַל גַּב דְּמְצַלִּי, נְמִי אָסוּר.
וְהָא רַבִּי יוֹחָנָן מְצַלִּי וְקָרִי!

שְׁאֵנִי רַבִּי יוֹחֲנָן, דְּבַעַל בְּשׂוֹר הָהוּא.

בַּפְּרָקִים, שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמְשִׁיב.

5 מְשִׁיב מִחֲמַת מַאי?
אֵילִימָא מִפְּנֵי הַכְּבוֹד,
הַשְּׁתָּא מִשְׁאָל שְׁאֵיל, אַהֲדוּרֵי מִבְּעֵיא!
אֵלָא שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמְשִׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם.
אֵימָא סִיפָא:

10 "וּבְאֲמָצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירְאָה וּמְשִׁיב."
מְשִׁיב מִחֲמַת מַאי?
אֵילִימָא מִפְּנֵי הִירְאָה,
הַשְּׁתָּא מִשְׁאָל שְׁאֵיל, אַהֲדוּרֵי מִבְּעֵיא!
אֵלָא מִפְּנֵי הַכְּבוֹד.

15 הֵינּוּ דְרַבִּי יְהוּדָה! דְּתַנְּן:
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
בְּאֲמָצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירְאָה וּמְשִׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד,
וּבַפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמְשִׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם.
תְּסוּרֵי מַחֲסָרָא וְהָכִי קְתַנִּי,

20 בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, וְאִין צְרִיף לֹמֵר שֶׁהוּא מְשִׁיב,
וּבְאֲמָצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירְאָה, וְאִין צְרִיף לֹמֵר שֶׁהוּא מְשִׁיב,
דְּבַרֵי רַבִּי מְאִיר,
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
בְּאֲמָצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירְאָה וּמְשִׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד.

25 [יד.]
וּבַפְּרָקִים, שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמְשִׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם.

תַּנְיָא נְמִי הָכִי:
הַקּוֹרָא אֵת שְׁמַע וּפְגַע בּוֹ רַבּוֹ אוֹ גְדוֹל הַיְמָנוּ,
30 בַּפְּרָקִים, שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, וְאִין צְרִיף לֹמֵר שֶׁהוּא מְשִׁיב,
וּבְאֲמָצַע, שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירְאָה, וְאִין צְרִיף לֹמֵר שֶׁהוּא מְשִׁיב,
דְּבַרֵי רַבִּי מְאִיר,

רבי יהודה אומר:

בְּאֲמֻצָּע, שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמְשִׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד,
וּבַפְּרָקִים, שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמְשִׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם.

בְּעָא מַנְיָה אָחִי תַנָּא דְּבִי רַבִּי חֵיא מְרַבִּי חֵיא:

5

בְּהַלֵּל וּבַמְגַלָּה מַהוּ שְׂיַפְסִיק?

אָמְרִינן, קַל וְחֻמֶּר:

קַרְיַאת שְׁמַע דְּאוֹרֵיְתָא, פּוֹסֵק,

הַלֵּל דְּרַבָּנָן, מַבְעֵיא,

אוּ דְּלִמָּא פְּרַסוּמֵי נְסָא עֲדִיף?

10

אָמַר לִיה:

פּוֹסֵק, וְאִין בְּכַף כְּלוּם.

אָמַר רַבָּה:

יָמִים שְׁהִיחִיד גּוֹמֵר בְּהֵן אֶת הַהַלֵּל,

בֵּין פְּרָק לְפְרָק, פּוֹסֵק, בְּאֲמֻצָּע הַפְּרָק, אִינוּ פּוֹסֵק;

15

וְיָמִים שְׂאִין הִיחִיד גּוֹמֵר בְּהֵן אֶת הַהַלֵּל,

אֶפְלוּ בְּאֲמֻצָּע הַפְּרָק, פּוֹסֵק.

אִינִי וְהָא רַב בַּר שְׁבָא אַקְלַע לְגַבִּיָּה דְּרַבִּינָא,

וְיָמִים שְׂאִין הִיחִיד גּוֹמֵר אֶת הַהַלֵּל הָוָה, וְלֹא פְּסִיק לִיה!

שְׂאִי רַב בַּר שְׁבָא, דְּלֹא חָשִׁיב עָלֶיהָ דְּרַבִּינָא.

20

בְּעֵי מַנְיָה אֲשֵׁיאן תַנָּא דְּבִי רַבִּי אַמִּי:

הַשְּׁרוּי בְּתַעֲנִית, מַהוּ שְׂיַטְעֵם?

אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה קַבִּיל עָלֶיהָ וְהָא לִיכָא,

אוּ דְּלִמָּא הִנָּאָה קַבִּיל עָלֶיהָ וְהָא אִיכָא?

25

אָמַר לִיה:

טוּעֵם וְאִין בְּכַף כְּלוּם.

תַנָּא נִמִּי הָכִי:

מְטַעֲמַת אִינָה טְעוּנָה בְּרַכָּה,

וְהַשְּׁרוּי בְּתַעֲנִית טוּעֵם וְאִין בְּכַף כְּלוּם.

30

עַד כַּמָּה?

רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי טַעְמֵי עַד שְׁעוֹר רַבִּיעֵתָא.

אמר רב:

כל הנותן שלום לחברו קדם שיתפלל, כאלו עשאו במה, שנאמר:
"תדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, כי במה נחשב הוא",
אל תקרי "במה", אלא במה.

5

ושמואל אמר:

במה חשבתו לזה ולא לאלות,

מתיב רב ששת:

"בפרקים, שואל מפני הכבוד ומשיב",

תרגמה רבי אבא:

10

במשכים לפתחו.

אמר רבי יונה אמר רבי זירא:

כל העושה תפציו קדם שיתפלל, כאלו בנה במה.

אמר ליה:

במה אמרת?

15

אמר ליה:

לא, אסור קא אמינא, וכדרב אידי בר אבין,

דאמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן:

אסור לו לאדם לעשות תפציו קדם שיתפלל, שנאמר:

"צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו".

20

ואמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן:

כל המתפלל ואחר כך יוצא לדרך,

הקדוש ברוך הוא עושה לו תפציו, שנאמר:

"צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו".

25

אמר רבי יונה אמר רבי זירא:

כל חלן שבעת ימים בלא תלום נקרא רע, שנאמר:

"ושבע ילין בל יפקד רע",

אל תקרי "שבע" אלא שבע.

אמר ליה רב אחא בריה דרבי תיא בר אבא:

30

הכי אמר רבי תיא אמר רבי יוחנן:

כל המשביע עצמו מדברי תורה ולן,

אין מבשרין אותו בשורות רעות, שנאמר:

”וְשָׁבַע יְלִין בַּל יִפְקֹד רָע.”

אֵלוֹ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים:

בֵּין בְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה לְשִׁנְיָה,

5

בֵּין שִׁנְיָה לְ”שָׁמַע”,

וּבֵין ”שָׁמַע” לְ”וְהָיָה אִם שָׁמַע”,

בֵּין ”וְהָיָה אִם שָׁמַע” לְ”וַיֹּאמֶר”,

בֵּין ”וַיֹּאמֶר” לְ”אָמַת וַיִּצִיב”.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

10

בֵּין ”וַיֹּאמֶר” לְ”אָמַת וַיִּצִיב”, לֹא יִפְסִיק.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

הַלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר:

בֵּין ”אֱלֹהֵיכֶם” לְ”אָמַת וַיִּצִיב”, לֹא יִפְסִיק.

15

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

מֵאֵי טַעְמִיָּה דְרַבִּי יְהוּדָה?

דְּכַתִּיב: [יד:]

”נִי אֱלֹהִים אָמַת”.

20

חֹזֵר וְאוֹמֵר ”אָמַת” אוֹ אֵינוֹ חֹזֵר וְאוֹמֵר ”אָמַת”?

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

חֹזֵר וְאוֹמֵר ”אָמַת”.

רַבָּה אָמַר:

אֵינוֹ חֹזֵר וְאוֹמֵר ”אָמַת”.

25

הֵהוּא דְנִחִית קַמִּיָּה דְרַבָּה,

שְׁמַעֲיָה רַבָּה דְאָמַר ”אָמַת אָמַת” תְּרִי זְמַנִּי.

אָמַר רַבָּה:

כֹּל ”אָמַת אָמַת” תִּפְסִיָּה לְהֵאֵי!

אָמַר רַב יוֹסֵף:

30

כַּמָּה מְעַלְיָא הָא שְׁמַעְתָּא,

דְּכִי אֶתָּא רַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה אָמַר:

- אמר רבי במערבא ערבית:
”דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם...
אני יי אלהיכם. אמת.”
אמר ליה אבוי:
5 מאי מעליותא? והא אמר רב פהנא אמר רב:
לא יתחיל, ואם התחיל גומר.
וכי תימא ’אמרת אליהם’ לא הוי התחלה,
והאמר רב שמואל בר יצחק אמר רב:
”דבר אל בני ישראל” לא הוי התחלה,
10 ’אמרת אליהם’ הוי התחלה.
אמר רב פפא:
קסברי במערבא ’אמרת אליהם’ נמי לא הויא התחלה,
עד דאמר ”ועשו להם ציצית”.
אמר אבוי:
15 הלכך אנן אתחולי מתחלינן דקא מתחלי במערבא,
וכינן דאתחלינן מגמר נמי גמרינן,
דקא אמר רב פהנא אמר רב:
לא יתחיל, ואם התחיל גומר.
תיא בר רב אמר:
20 אמר ”אני יי אלהיכם”, צריף לומר ”אמת”;
לא אמר ”אני יי אלהיכם”, אינו צריף לומר ”אמת”.
והא בעי לאדכורי יציאת מצרים!
דאמר הקי:
”מודים אנחנו לך, יי אלהינו,
25 שהוצאתנו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים,
ועשית לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך.”
- אמר רבי יהושע בן קרחה:
למה קדמה ”שמע” ל”והיה אם שמע”?
30 אלא כדי שיקבל עליו על מלכות שמים תחלה,
ואחר כך יקבל עליו על מצוות.
”והיה אם שמע” ל”ויאמר”?

ש' וְהָיָה אִם שָׁמַע "נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה,
"וַיֹּאמֶר" אֵינוֹ נוֹהֵג אֲלֵא בַּיּוֹם.

תנ"א:

- 5 רבי שמעון בן יוחי אומר:
בדין הוא שיקדים "שמע" ל"והיה אם שמוע",
שנה ללמד וזה ללמד,
"והיה אם שמוע" ל"ויאמר",
שנה ללמד וזה לעשות.
- 10 אטו "שמע" ללמד אית ביה, ללמד ולעשות לית ביה,
וקא כתיב "ושננתם", וקשרתם", וכתבתם!"
ותו "והיה אם שמוע" ללמד הוא דאית ביה ולעשות לית ביה,
וקא כתיב "וקשרתם", וכתבתם!"
אלא הכי קאמר:
- 15 בדין הוא שיקדים "שמע" ל"והיה אם שמוע",
שנה ללמד וללמד ולעשות,
"והיה אם שמוע" ל"ויאמר",
שנה יש בה ללמד ולעשות.
"ויאמר" אין בה אלא לעשות בלבד.
- 20 ותפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחה!
תדא ועוד קאמר:
תדא, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה,
ואחר כך יקבל עליו עול מצוות.
ועוד, משום דאית בה הגי מלי אחרניתא.
- 25 רב משי ידיה וקרא קריאת שמע ואנח תפלין וצלי.
והיכי עביד הכי! והתנ"א:
החופר כוץ למת בקבר,
פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפלין
ומכל מצוות האמורות בתורה.
- 30 הגיע זמן קריאת שמע,
עולה ונוטל ידיו ומניח תפלין וקורא קריאת שמע ומתפלל.

הָא גּוּפָא קְשִׁיא,
רִישָׁא אָמַר פְּטוּר וְסִיפָא חֵיב!
הָא לָא קְשִׁיא,
סִיפָא בְתַרֵי וְרִישָׁא בְחַד.
מִכָּל מְקוּם קְשִׁיא לְרַב!
5 רַב כְּרַבֵי יְהוֹשֻעַ בֶּן קִרְתָּה סְבִירָא לִיה דְאָמַר:
עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם תְּחִלָּה וְאַחַר כֶּף עוֹל מְצוּוֹת.
אָמַר דְאָמַר רַבֵי יְהוֹשֻעַ בֶּן קִרְתָּה לְהַקְדִים קְרִיאָה לְקְרִיאָה,
קְרִיאָה לְעִשְׂיָה מִי שְׁמַעְתָּ לִיה!
10 וְתוֹ, מִי סָבַר לִיה כְּרַבֵי יְהוֹשֻעַ בֶּן קִרְתָּה,
וְהָאָמַר רַב חֵיָא בְר אֲשִׁי:
זְמַנִין סְגִיאִין הִנָּה קְאִימָנָא קַמֵיה דְרַב,
וּמְקַדִים וּמְשִׁי יְדִיה וּמְבַרְך וּמְתַנִי לֵן פְּרָקִין,
וּמְנַח תְּפִלִין וְהָדַר קְרִי קְרִיאַת שְׁמַע.
15 וְכִי תִימָא, בְּדָלָא מְטָא זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע,
אִם כֵּן, מֵאִי אָסְהִדוּתִיה דְרַב חֵיָא בְר אֲשִׁי?
לְאַפּוֹקֵי מִמָּאן דְאָמַר "לְמַשְׁנָה אֵין צְרִיף לְבַרְך".
קָא מְשַׁמַע לֵן דְאָף לְמַשְׁנָה נְמִי צְרִיף לְבַרְך.
מִכָּל מְקוּם קְשִׁיא לְרַב!
20 שְׁלוּחָא הוּא דְעוֹיַת.
אָמַר עוּלָא:
כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֵא תְּפִלִין,
כְּאֵלוּ מַעֲיַד עֲדוּת שְׁקַר בְּעִצְמוֹ.
25 אָמַר רַבֵי חֵיָא בְר אַבָּא אָמַר רַבֵי יוֹחָנָן:
כְּאֵלוּ הַקְרִיב עוּלָה בְּלֵא מְנַחָה וְזוֹבַח בְּלֵא נְסָכִים.
וְאָמַר רַבֵי יוֹחָנָן:
הָרוּצָה שְׂיִקְבֵּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם שְׁלָמָה, [טו].
30 יִפְנֶה וְיִטַּל דְדֵיו וְיַנִיחַ תְּפִלִין וְיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְיִתְפַּלֵּל,
וְזוֹ הִיא מַלְכוּת שְׁמַיִם שְׁלָמָה.
אָמַר רַבֵי חֵיָא בְר אַבָּא אָמַר רַבֵי יוֹחָנָן:

כָּל הַנִּפְנָה וְנוֹטֵל יָדָיו וּמְנִיחַ תְּפִלִּין וְקוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל,
מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֱלוֹ בְּנֵה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קִרְבָּן, הַכְּתִיב:
"אַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפָּי וְאֶסְבְּבָה אֶת מִזְבִּיחְךָ יי".
אָמַר לִיה רַבָּא:

5 לָא סָבַר לֵה מָר כָּאֱלוֹ טָבֵל, דְּכְתִיב:
"אַרְחֵץ בְּנִקְיוֹן" וְלָא כְּתִב אַרְחֵץ כַּפָּי?
אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַבָּא:

תָּזִי מָר הָאִי צְרַבָּא מְרַבְּנָן דְּאֵתָא מִמַּעַרְבָּא וְאָמַר:
מִי שְׂאִין לוֹ מִים לְרַחֵץ יָדָיו,
10 מְקַנְחַת יָדָיו בְּעֶפְרָר וּבְצִרוֹר וּבְקֶסְמִים.
אָמַר לִיה:

שְׁפִיר קָאָמַר, מִי כְּתִיב אַרְחֵץ בְּמִים!
"בְּנִקְיוֹן" כְּתִיב, כָּל מִיָּדֵי הַמְּנַקֵּי,
דְּהָא רַב חֲסֵדָא לְיֵיט אַמְאן דְּמַהְדֵּר אַמְיָא בְּעֵדָן צְלוּתָא.
15 וְהִנֵּי מַלְי, לְקְרִיאַת שְׁמַע, אָבֵל לְתַפְלָה מְהֵדֵר.
וְעַד כַּמָּה?

עַד פְּרָסָה.
וְהִנֵּי מַלְי, לְקַמְיָה, אָבֵל לְאַחֲרִיָּה, אָפְלוֹ מִיל אֵינּוּ חוּזָר.
וּשְׁמַע מִנֵּה מִיל הוּא דְּאֵינּוּ חוּזָר, הָא פְּחוּת מִמִּיל, חוּזָר.
20

מִתְנִיתִין:

הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאָזְנוֹ, יֵצֵא.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:
לֹא יֵצֵא.

25 קָרָא וְלֹא דִקְדַּק בְּאוֹתֵיּוֹתֶיהָ,
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר:
יֵצֵא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
לֹא יֵצֵא.

30 הַקּוֹרֵא לְמַפְרָע, לֹא יֵצֵא.
קָרָא וְשָׁעָה, יִחְזַר לְמִקּוֹם שְׁטָעָה.

גמרא:

מאי טעמא דרבי יוסי?

משום דכתיב:

"שמע",

5 השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיהך.

ותנא קמא סבר,

"שמע",

בכל לשון שאתה שומע.

ורבי יוסי, תרתי שמע מנה.

10 תנן ה"תם:

חרש המדבר ואינו שומע, לא יתום,

ואם תרם, תרומתו תרומה.

מאן תנא "חרש המדבר ואינו שומע,

דיעבד אין, לכתחלה לא"?

15 אמר רב חסדא:

רבי יוסי היא, דתנן:

הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו, יצא,

דברי רבי יהודה;

רבי יוסי אומר:

20 לא יצא.

עד פאן לא קאמר רבי יוסי "לא יצא"

אלא גבי קריאת שמע דאורייתא,

אבל תרומה, משום ברכה הוא, וברכה דרבנן,

ולא בברכה תליא מלתא.

25 וממאי דרבי יוסי היא?

הלמא רבי יהודה היא,

ואמר גבי קריאת שמע נמי "דיעבד אין, לכתחלה לא"!

תדע דקתני "הקורא", דיעבד אין, לכתחלה לא.

אמרי:

30 האי דקתני "הקורא",

להודיעך פחו דרבי יוסי דאמר "דיעבד נמי לא",

דאי רבי יהודה, אפלו לכתחלה נמי יצא.

במאי אוקימתה כרבבי יוסי?

ואלא הא דתניא:

"לא יברך אדם ברפת המזון בלבו, ואם ברוך, יצא",

מני? לא רבי יוסי ולא רבי יהודה!

5

האי רבי יהודה, הא אמר "לכתחלה נמי יצא",

אי רבי יוסי, "דיעבד נמי לא"!

אלא מאי? רבי יהודה, ודיעבד אין, לכתחלה לא.

אלא הא דתני רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי:

"חרש המדבר ואינו שומע תורם לכתחלה",

10

מני? לא רבי יהודה ולא רבי יוסי!

אי רבי יהודה, הא אמר "דיעבד אין, לכתחלה לא",

אי רבי יוסי, הא אמר "דיעבד נמי לא"!

אלא לעולם רבי יהודה, ואפלו לכתחלה נמי,

ולא קשיא,

15

הא דידיה, הא דרבביה, דתני:

רבי יהודה אומר משום רבי אלעזר בן עזריה:

הקורא את שמע,

צריך שישמיע לאזנו, שנאמר:

"שמע ישראל, יי אלהינו יי אחד".

20

אמר לו רבי מאיר:

הרי הוא אומר:

"אשר אנכי מצוך היום על לבבך",

אתר פונת הלב הן הן הדברים.

השתא דאתית להכי,

25

אפלו תיקא רבי יהודה כרבביה סבירא ליה,

ולא קשיא,

הא רבי מאיר, הא רבי יהודה.

תני קתם:

30

הכל פשרים לקרות את המגלה,

חזן מחרש שוטה וקטן;

ורבי יהודה מכשיר בקטן.

מאן תנא חרש דיעבד נמי לא?

אמר רב מתנה:

רבי יוסי היא, דתנן:

תקורא את שמע ולא השמיע לאזנו, יצא,

5

דברי רבי יהודה.

רבי יוסי אומר:

לא יצא.

ממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא? [טו:]

הלמא רבי יהודה היא,

10

ולכתחלה הוא דלא, הא דיעבד שפיר דמי!

לא סלקא דעתך דקתני חרש דומיא דשוטה וקטן?

מה שוטה וקטן, דיעבד נמי לא,

אף חרש דיעבד נמי לא.

ודלמא הא כדאיתא וקא כדאיתא?

15

ומי מצית לאוקמה כרבי יהודה?

וקא מדקתני סיפא "רבי יהודה מכשיר בקטן",

מכלל דרישא לאו רבי יהודה היא!

ודלמא כלה רבי יהודה היא,

ותרי גנגי קטן, וחסורי מחסרא והכי קתני:

20

הכל פשרין לקרות את המגלה, חוץ מחרש שוטה וקטן,

במה דברים אמורים? בקטן שלא הגיע לחנוף,

אבל קטן שהגיע לחנוף, אפלו לכתחלה פשר,

דברי רבי יהודה, שרבי יהודה מכשיר בקטן.

במאי אוקימתא? כרבי יהודה, ודיעבד אין, לכתחלה לא.

25

אלא הא דתני רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי:

"חרש המדבר ואינו שומע, תורם לכתחלה",

מני? לא רבי יהודה ולא רבי יוסי!

אי רבי יהודה, דיעבד אין, לכתחלה לא;

אי רבי יוסי, דיעבד נמי לא!

30

אלא מאי? רבי יהודה, ואפלו לכתחלה נמי.

אלא, הא דתנא:

"לא יברך אדם ברפת המזון בלבו, ואם ברוך יצא",

מני? לא רבי יהודה ולא רבי יוסי!
אי רבי יהודה, הא אמר "אפלו לכתחלה נמי",
ואי רבי יוסי, הא אמר "אפלו דיעבד נמי לא!"
לעולם רבי יהודה היא, ואפלו לכתחלה נמי,
ולא קשיא,

5

הא דידיה, הא דרביה, דתניא:

אמר רבי יהודה משום רבי אלעזר בן עזריה:
הקורא את שמע,

צריך שישמיע לאזנו, שנאמר:
"שמע ישראל".

10

אמר לו רבי מאיר:

הרי הוא אומר:

"אשר אנכי מצוה היום על לבבך",

אחר פונת הלב הן הן הדברים.

15

השתא דאתית להכי,

אפלו תימא רבי יהודה כרביה סבירא ליה,

ולא קשיא,

הא רבי יהודה, הא רבי מאיר.

20

אמר רב חסדא אמר רב שילא:

הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה,

והלכה כרבי יהודה.

וצריכא,

דאי אשמעינן הלכה כרבי יהודה,

הנה אמינא אפלו לכתחלה,

25

קא משמע לן הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה.

ואי אשמעינן הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה,

הנה אמינא צריך ואין לו תקנה,

קא משמע לן הלכה כרבי יהודה.

30

אמר רב יוסף:

מתלקת בקריאת שמע,

אָבֵל בְּשֶׁאֵר מִצְוֹת, דְּבָרֵי תִּכְלֵל לֹא יֵצֵא, דְּכֹתִיב:
"הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל".

מִיִּתְיָבִי:

לֹא יִבְרַךְ אָדָם בְּרֶפֶת הַמְּזוֹן בְּלִבּוֹ, וְאִם בְּרַךְ, יֵצֵא.

5

אֵלָּא אִי אִתְּמַר, הָכִי אִתְּמַר:

אָמַר רַב יוֹסֵף:

מִחֲלַקַּת בְּקִרְיָאֵת שְׁמַע, דְּכֹתִיב:

"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל",

אָבֵל בְּשֶׁאֵר מִצְוֹת, דְּבָרֵי תִּכְלֵל, יֵצֵא.

10

וְהִכְתִּיב "הִסְכַּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל"!

הֵהוּא בְּדַבְּרֵי תוֹרָה פְּתִיב.

קָרָא וְלֹא דִקְדַּק בְּאוֹתֵיהּ.

15

אָמַר רַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֵאֵשְׁיָהּ:

תִּלְכָּה פְּדַבְּרֵי שְׁנֵיהֶם לְהַקְלֵל.

וְאָמַר רַבִּי טָבִי אָמַר רַבִּי יֵאֵשְׁיָהּ:

מֵאִי דְכֹתִיב:

20

"שְׁלוֹשׁ הֵנָּה לֹא תִשְׁבַּעְנָה...

שְׁאוּל וְעֶצֶר רְחִים".

וְכִי מָה עֲגִינן שְׁאוּל אֶצֶל רְחִים?

אֵלָּא לֹאמַר לָךְ:

מָה רְחִים מְכַנִּים וּמוֹצִיא, אָף שְׁאוּל מְכַנִּים וּמוֹצִיא.

25

וְהִלֵּא דְבָרִים קַל וְחֹמֶר?

וּמָה רְחִים שְׁמֵכְנִיסִין בּוֹ בְּחִשְׁבֵּי,

מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ בְּקוּלֵי קוּלוֹת,

שְׁאוּל שְׁמֵכְנִיסִין בּוֹ בְּקוּלֵי קוּלוֹת,

אֵינּוּ דִין שְׁמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ בְּקוּלֵי קוּלוֹת?

30

מִכָּאֵן תְּשׁוּבָה לְאוֹמְרִים "אֵין תְּחִית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה".

תָּנִי רַב אֲשַׁעֲיָא קָמֵיהּ דְּרַבָּא:
"וּכְתַבְתֶּם",
הַכֹּל בְּכַתָּב, וְאִפְלוּ צְנֹאוֹת.
אָמַר לֵיהּ:
5 דְּאָמַר לֵךְ מִנִּי?
רַבִּי יְהוּדָה הֵיא, דְּאָמַר גַּבֵּי סוּטָה:
אֵלוֹת כּוֹתֵב, צְנֹאוֹת אֵינוֹ כּוֹתֵב.
וְהֵתָם הוּא דְּכַתִּיב:
"וְכַתֵּב אֶת הָאֵלוֹת הָאֵלֶּה",
10 אֲבָל הֵקָא דְּכַתִּיב:
"וּכְתַבְתֶּם",
אִפְלוּ צְנֹאוֹת נְמִי.
אִטו טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּכַתִּיב "וְכַתֵּב"!
טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה מִשּׁוּם דְּכַתִּיב "אֵלוֹת",
15 אֵלוֹת אֵין, צְנֹאוֹת לָא.
אֲצִטְרִיף, סְלֵקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא:
גִּילְךָ "כְּתִיבָה", "כְּתִיבָה" מִהֵתָם:
מַה הֵתָם, אֵלוֹת אֵין, צְנֹאוֹת לָא,
אִף הֵקָא נְמִי צְנֹאוֹת לָא!
20 כָּתֵב כְּתֻמְנָא "וּכְתַבְתֶּם", אִפְלוּ צְנֹאוֹת.
תָּנִי רַב עוֹבְדֵיהּ קָמֵיהּ דְּרַבָּא:
"וְלִמְדַתֶּם",
שִׁיְהֵא לְמוֹדֵךְ תָּם, שְׁיִתֵּן רְנוּחַ בֵּין הַדְּבָקִים.
25 עָנִי רַבָּא בְּתַרְיָה:
כְּגוּן "עַל לְבָבְךָ", "עַל לְבָבְכֶם", "בְּכֹל לְבָבְךָ", "בְּכֹל לְבָבְכֶם",
"עֲשֵׂב בְּשֹׁדֶךְ", "וְאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה", "הַכֶּנֶף פְּתִיל", "אֶתְכֶם מֵאֲרֶץ".
אָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא:
כָּל תְּקוּרָא קָרִיאת שְׁמַע וּמְדַקְדַּק בְּאוֹתֵיּוֹתֶיהָ,
30 מְצַנְנִין לוֹ גֵּיהֶנָם, שְׁנֹאָמַר:
"בְּפֶרֶשׁ שְׂדֵי מְלָכִים בָּהּ תִּשְׁלַג בְּצִלְמוֹן",
אֵל תִּקְרִי "בְּפֶרֶשׁ", אֵלָא בְּפֶרֶשׁ,

אל תקרי "בצלמוך", אלא בצלמות.

ואמר רבי חמא ברבי חנינא:

למה נסמכו [טז.] אהלים לנחלים, דכתיב:

5

"כנחלים נטיו, כגנת עלי נהר,

כאֵהלים נטע יי, כאֵרזים עלי מים"?

לומר לך:

מה נחלים מעלין את האדם מטמאה לטהרה,

אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות.

10

תקורא למפרע, לא יצא.

קרא וטעה, יחזר למקום שטעה.

רבי אמי ורבי אסי הוו קא קטרין ליה גננא לרבי אלעזר.

15

אמר להו:

אדהכי ודהכי, איזיל ואשמע מלתא דבי מדרשא,

ואיתי ואימא לכו.

אזל, אשכחיה לתנא דקתני קמיה דרבי יוחנן:

קרא וטעה ואינו יודע להיכן טעה,

20

באמצע הפרק, יחזר לראש;

בין פרק לפרק, יחזר לפרק ראשון;

בין פתיכה לפתיכה, יחזר לפתיכה ראשונה.

אמר ליה רבי יוחנן:

לא שנו אלא שלא פתח ב"למען ירבו ימיהם",

25

אבל פתח ב"למען ירבו ימיהם", סרביה נקט ואתי.

אתא ואמר להו. אמרו ליה:

אלו לא באנו אלא לשמע דבר זה, דינו.

מתניתין:

30

האמנין קורין בראש האילן או בראש הנדבדב,

מה שאינן רשאים לעשות כן בתפלה.

חָתַן פֶּטוּר מִקְרִיאת שְׁמַע בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן,
עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֵׂה.
מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל שֶׁקָּרָא בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן שְׁנֵשָׂא.
אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו:

5

לֹא לַמְדַתְנוּ, רַבְּנוּ,
שְׁחַתְּנוּ פֶטוּר מִקְרִיאת שְׁמַע בְּלִילָה הָרִאשׁוֹן?
אָמַר לָהֶם:

10

אֵינִי שׁוֹמֵעַ לָכֶם לְבַטֵּל מִמֶּנִּי מַלְכוּת שְׁמַיִם
אֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת.

גְּמָרָא:

תָּנוּ רַבָּנֵי:

15

הָאֲמִנִין קוֹרִין בְּרִאשׁ הָאֵילָן וּבְרִאשׁ הַגְּדֵבָה,
וּמִתְפַּלְלִין בְּרִאשׁ הַזֵּית וּבְרִאשׁ הַתְּאֵנָה.
וּשְׁאָר כָּל הָאֵילָנוֹת,
יורְדִים לַמָּטָה וּמִתְפַּלְלִין.
וּבַעַל הַבַּיִת, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, יורֵד לַמָּטָה וּמִתְפַּלֵּל,
לְפִי שְׁאִין דַּעְתּוֹ מִיִּשְׁבֵּת עָלָיו.
רַמִּי לִיה רַב מְרִי בְּרַח דְּבַת שְׁמוּאֵל לְרַבָּא:

20

תָּנִן:

הָאֲמִנִין קוֹרִין בְּרִאשׁ הָאֵילָן וּבְרִאשׁ הַגְּדֵבָה.
אֶלְמָא לָא בְּעֵי כּוֹנְהָ.
וְרַמְיָנָהּ:

25

הַקּוֹרָא אֶת שְׁמַע, צָרִיף שְׂיִכְנוֹן אֶת לְבוֹ, שְׁנֵאָמַר:

”שְׁמַע יִשְׂרָאֵל,”

וּלְהֵלֵן הוּא אוֹמֵר:

”הַסֵּכֶת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל,”

מַה לְהֵלֵן בְּהַסֵּכֶת, אַף כָּאֵן בְּהַסֵּכֶת.

אֲשֵׁתִיק.

30

אָמַר לִיה:

מִיִּדֵי שְׁמִיעַ לָךְ בְּהָא?

אָמַר לִיה:

הָכִי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת:

וְהוּא שֶׁבִטְלִין מְמַלְאכְתָּן וְקוֹרִין.

וְהַתְנַיָּא:

בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים:

5

עוֹסְקִין בְּמַלְאכְתָּן וְקוֹרִין.

לָא קִשְׂיָא,

הָא בְּפִרְקָא רַאשׁוֹן, הָא בְּפִרְקָא שְׁנִי.

תָּנוּ רַבָּנַן:

הַפּוֹעֲלִים שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה אֶצְל בַּעַל הַבַּיִת,

10

קוֹרִין קְרִיאת שְׁמַע, וּמְבָרְכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ,

וְאוֹכְלִין פֶּתֶן, וּמְבָרְכִין לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ,

וּמִתְפַּלְלִין תְּפִלָּה שֶׁל שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה,

אֲבָל אֵין יוֹרְדִין לְפָנֶיהָ הַתִּיבָה וְאֵין נוֹשְׂאִין כַּפֵּיהֶם.

וְהַתְנַיָּא:

15

”מַעֲיִן שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה!”

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת:

לָא קִשְׂיָא,

הָא רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, הָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

אֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,

20

מֵאֵי אַרְיָא ”פּוֹעֲלִים”? אֶפְלוּ כָּל אָדָם נִמְי!

אֲלָא אִידֵי וְאִידֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְלָא קִשְׂיָא,

כָּאן בְּעוֹשִׂין בְּשִׁכְרָן, כָּאן בְּעוֹשִׂין בְּסַעוּדָתָן.

וְהַתְנַיָּא:

הַפּוֹעֲלִים שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים מְלָאכָה אֶצְל בַּעַל הַבַּיִת,

25

קוֹרִין קְרִיאת שְׁמַע וּמִתְפַּלְלִין וְאוֹכְלִין פֶּתֶן,

וְאֵין מְבָרְכִים לְפָנֶיהָ, אֲבָל מְבָרְכִין לְאַחֲרֶיהָ שְׁתֵּים.

כִּיצַד?

בְּרַכָּה רַאשׁוֹנָה כְּתִקּוּנָה,

שְׁנִיָּה, פּוֹתַח בְּבִרְכַת הָאָרֶץ

30

וְכוֹלְלִין ”בוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם” בְּבִרְכַת הָאָרֶץ.

בְּמָה הַבְּרִים אָמוּרִים? בְּעוֹשִׂין בְּשִׁכְרָן,

אֲבָל עוֹשִׂין בְּסַעוּדָתָן,

או שהיה בעל הבית מסב עמהן,
מברכין בתקונה.

חתן פטור מקריאת שמע.

5

תנו רבנן:

"בשבתך בביתך",

פרט לעוסק במצנה;

"ובלכתך בדרך",

10

פרט לחתן.

מכאן אמרו:

הכונס את הבתולה פטור, ואת האלמנה חייב.

מאי משמע?

אמר רב פפא:

15

כי דרך,

מה דרך רשות, אף הקא נמי רשות.

מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצנה,

ואפלו הכי אמר רחמנא לקרי?

אם כן, לימא קרא "בלכתך" מאי "בלכתך"?

20

שמע מנה בלכת דיהך הוא דמתבת,

הא דמצנה פטירתה. [טז:]

אי הכי, מאי אריא "הכונס את הבתולה"?

אפלו כונס את האלמנה נמי!

הקא טריד, והקא לא טריד.

25

אי משום טרדא, אפלו טבעה ספינתו בים נמי!

אלמה אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב:

אבל חייב בכל מצוות האמורות בתורה,

חוץ מן התפליין, שהרי נאמר בהן פאר, שנאמר:

"פארך חבוש עליך, ונעליך תשים בגליך,

30

ולא תעטה על שפם, ולחם אנשים לא תאכל."

אמרי:

התם, טרדא דרשות,

הָכָא, טַרְדָּא דְמַצָּוָה.

מתניתין:

5 רַחֵץ בַּלֵּילָה הָרֵאשׁוֹן שְׁמַתָּה אֲשֶׁתּוֹ.
אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו:
לֹא לַמִּדְתָּנוּ, רַבְּנּוּ, שְׂאֵבֶל אָסוּר לְרַחוּץ?
אָמַר לָהֶם:
אֲיֵנִי כַשְׂאֵר כָּל אָדָם, אֲסֻטְנִיס אֲנִי.

10 וּכְשִׁמַּת טָבִי עֲבָדוּ, קִבַּל עָלָיו תְּנַחוּמִין.
אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו:
לֹא לַמִּדְתָּנוּ, רַבְּנּוּ,
שְׂאִין מְקַבְּלִין תְּנַחוּמִין עַל הָעֲבָדִים?
אָמַר לָהֶם:

15 אֵין טָבִי עֲבָדֵי כַשְׂאֵר כָּל הָעֲבָדִים, כָּשֵׁר הִיא.

חֶתָן, אִם רָצָה לְקַרוֹת קַרִּית שְׁמַע לֵילָה הָרֵאשׁוֹן, קוֹרָא.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
לֹא כָּל הָרוֹצֵה לְטַל אֶת הַשֶּׁם יִטַּל.

20 גְּמָרָא:
מֵאֵי טַעְמָא הִרְבֵּן גַּמְלִיאֵל?

25 קִסְבַּר אֲנִינּוֹת לֵילָה דְרַבְּנָן, דְּכַתִּיב:
"וְאַחֲרֵיהָ כִּיּוֹם מָר",
וּבְמָקוֹם אֲסֻטְנִיס לָא גִזְרוּ בֵּיהּ רַבְּנָן.

30 וּכְשִׁמַּת טָבִי עֲבָדוּ, קִבַּל עָלָיו תְּנַחוּמִין.
אָמְרוּ לוֹ תַלְמִידָיו:
לֹא לַמִּדְתָּנוּ, רַבְּנּוּ,
שְׂאִין מְקַבְּלִין תְּנַחוּמִין עַל הָעֲבָדִים?
אָמַר לָהֶם:

אין טבי עבדי כשאר כל העבדים, כשר היה.

תנו רבנן:

עבדים ושפחות,
5 אין עומדין עליהם בשורה,
ואין אומרים עליהם ברפת אבלים ותנחומי אבלים.
מעשה ומתה שפתתו של רבי אליעזר.
נכנסו תלמידיו לנחמו,
כיון שראה אותם,
10 עלה לעליה, ועלו אחריו,
נכנס לאנפילון, נכנסו אחריו,
נכנס לטרקלין, נכנסו אחריו.
אמר להם:

כמדמה אני שאתם נכונים בפושרים.
15 עכשו אי אתם נכונים אפלו בתמי חמין.
לא כף שניתיתי לכם:

“עבדים ושפחות אין עומדין עליהם בשורה,
ואין אומרים עליהם ברפת אבלים ולא תנחומי אבלים?”
אלא מה אומרים עליהם?
20 כשם שאומרים לו לאדם על שורו ועל תמורו שמתו:
“המקום זמלא לך תסרונה”,
כך אומרים לו על עבדו ועל שפחתו:
“המקום זמלא לך תסרונה”.

תנא אידך:

25 עבדים ושפחות, אין מספידין אותן.
רבי יוסי אומר:
אם עבד כשר הוא, אומרים עליו:
“הוי איש טוב ונאמן ונהנה מיגיעו”.
אמרו לו:

30 אם כן, מה הנחת לפשרים?

תנו רבנן:

אין קורין אבות אלא לשלשה,
ואין קורין אמהות אלא לארבע.
אבות מאי טעמא?

5

אילימא משום דלא ידעינן
אי מראובן קא אתינן אי משמעון קא אתינן,
אי הכי, אמהות נמי לא ידעינן
אי מרחל קא אתינן אי מלאה קא אתינן!
אלא עד הכא תשיבי, טפי לא תשיבי.
תניא אידך:

10

עבדים ושפחות,
אין קורין אותם "אבא פלוני" ו"אמא פלונית".
ושל רבן גמליאל,
היו קורים אותם "אבא פלוני" ו"אמא פלונית".
מעשה לסתור!

15

משום דתשיבי.

אמר רבי אלעזר:

מאי דכתיב:

"בן אברקד בחיי בשמך אשא כפי"?

20

"בן אברקד בחיי",

זו קריאת שמע.

"בשמך אשא כפי",

זו תפלה.

ואם עושה כן, עליו הכתוב אומר:

25

"כמו חלב ודשן תשבע נפשי",

ולא עוד, אלא שגוחל שני עולמים,

העולם הזה והעולם הבא, שנאמר:

"ושפתי רגנות יהלל פי".

30

רבי אלעזר, בטר המסים צלוחיה אמר הכי:

"יהי רצון מלפניך יי אלהינו,

שתשפן בפורינו אהבה ואחווה ושלום וריעות,

וְתַרְבֵּה גְבוּלָנוּ בְּתַלְמִידִים,
וְתַצְלִיחַ סוּפְנוּ אַחֲרֵית וְתַקְנָה,
וְתִשִּׁים חֶלְקֵנוּ בְּגֵן עֵדֶן,
וְתַקְנֵנוּ בְּחֵבֶר טוֹב וְיִצֵר טוֹב בְּעוֹלָמָךְ,
5 וְנִשְׁפִּים וְנִמְצָא יְחוּל לְבַבְנוּ לִירְאָה אֶת שְׁמֶךְ,
וְתָבֵא לְפָנֶיךָ קוֹרַת נַפְשֵׁנוּ לְטוֹבָה.”

רבי יוחנן, בְּתַר הַמְּסִים צְלוֹתִיהָ אָמַר הָכִי:

”יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ,

10 שְׁתַּצִּיץ בְּבִשְׁתָּנוּ וְתַבִּיט בְּרַעַתְנוּ,

וְתַתְּלִבֵּשׁ בְּרַחֲמֶיךָ וְתַתְּכַסֶּה בְּעֵנֶיךָ

וְתַתְּעַשֵּׂף בְּתַסִּידוֹתֶיךָ וְתַתְּאָזֵר בְּחַנִּינֵיךָ,

וְתָבֵא לְפָנֶיךָ מִדַּת טוֹבָךָ וְעֲנוּתְנוֹתֶיךָ.”

15 רבי זירא, בְּתַר הַמְּסִים צְלוֹתִיהָ אָמַר הָכִי:

”יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ,

שְׁלֵא נַחֲטָא, וְלֹא גְבוּשׁ, וְלֹא נַפְלֵם מְאַבּוֹתֵינוּ.”

רבי חיָא בְּתַר הַמְּצַלִּי אָמַר הָכִי:

20 יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ,

שְׁתַּהָא תוֹרְתֶךָ אֲמִנוֹתְנוּ,

וְאַל יְדוּהָ לַבְּנוּ וְאַל יַחֲשִׁכוּ עֵינֵינוּ.

רַב בְּתַר צְלוֹתִיהָ אָמַר הָכִי:

25 יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ,

שְׁתַּתֵּן לָנוּ חַיִּים אַרוּכִים,

חַיִּים שְׁלֵם שְׁלוֹם, חַיִּים שְׁלֵם טוֹבָה, חַיִּים שְׁלֵם בְּרַכָּה,

חַיִּים שְׁלֵם פְּרִיָּסָה, חַיִּים שְׁלֵם חֲלוּץ עֲצָמוֹת,

חַיִּים שְׁיֵשׁ בְּהֵם יְרֵאת חֲטָא, חַיִּים שְׁאַיִן בְּהֵם בּוֹשָׁה וְכַלְמָה,

30 חַיִּים שְׁלֵם עֲשֵׂר וְכַבוֹד,

חַיִּים שְׁתַּהָא בְּנוּ אַהֲבַת תּוֹרָה וְיְרֵאת שְׁמַיִם,

חיים שתמלא לנו את כל משאלות לבנו לטובה.

רבי בתר צלותיה אמר הכי:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו,

5

שתצילנו מעזי פנים ומעזות פנים,

מאדם רע ומפגע רע, מיצר רע, מחבר רע, משכן רע ומשטן המשחית,

ומדין קשה ומבעל דין קשה, בין קשה, בין שהוא בן ברית, בין שאינו בן ברית,

ואף על גב דקימי קצוצי עליה דרבי.

10

רב ספרא בתר צלותיה אמר הכי:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו,

שתשים שלום [יז]. בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה,

ובין התלמידים העוסקים בתורתך,

בין עוסקין לשמה, בין עוסקין שלא לשמה,

15

וכל העוסקין שלא לשמה, יהי רצון שיהו עוסקין לשמה.

רבי אלכסנדר בתר צלותיה אמר הכי:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו,

שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה,

20

ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו.

איכא דאמרי:

הא רב המנונא מצלי לה,

ורבי אלכסנדר בתר המצלי אמר הכי:

25

רבון העולמים,

גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך,

ומי מעכב? שאור שבועיסה ושעבוד מלכיות.

יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם,

ונשוב לעשות חקי רצונך בלבב שלם.

30

רבא בתר צלותיה אמר הכי:

אֱלֹהֵי, עַד שְׁלֹא נִוְצַרְתִּי, אֲנִי כֹדָאִי,
וְעַכְשָׁיו שְׁנוּצַרְתִּי, כְּאִלוֹ לֹא נִוְצַרְתִּי,
עָפָר אֲנִי בְּחַיִּי, קֵל וְחֹמֶר בְּמִיתָתִי.

5

הָרִי אֲנִי לְפָנֶיךָ כִּכְלִי מְלֵא בּוֹשָׁה וּכְלֵמָה.
יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵי, שְׁלֹא אֶחְטֵא עוֹד,
וּמֵה שְׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ, מִרְק בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים,
אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יְסוּרֵינִי וְחֻלָּאִים רָעִים.
וְהִינוּ וְדוּי הַרְבֵּ הַמְּנוּנָא זּוּטָא בְּיוּמָא הַכְּפוּרִי.

10

מִר בְּרִיָּה הַרְבִּינָא כִּי הִנֵּה מְסִים צְלוּתִיהָ אָמַר הַכִּי:
אֱלֹהֵי, נִצַּר לְשׁוּנֵי מַרְעֵ וְשִׁפְתוֹתֵי מִדְּבַר מַרְמָה,
וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תַדּוּם, וְנַפְשֵׁי כְּעָפָר לִפְלֵ תִהְיֶה.

15

פֶּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתְךָ, וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדֶּה נַפְשִׁי,
וְתִצְלֵנִי מִפְּגַע רַע, מִיִּצְרֵ הַרְעֵ וּמֵאִשָּׁה רָעָה,
וּמִכָּל רָעוֹת הַמְּתַרְגְּשׁוֹת לְבָא בְּעוֹלָם.
וְכָל תְּחוּשְׁבִים עָלַי רָעָה,
מִהֲרֵה הַפֵּר עֲצָתָם וְקַלְקַל מַחְשְׁבוֹתָם.
יְהִיו לְרְצוֹן אִמְרֵי כִּי וְהִגִּיּוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, יי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי.

20

רַב שֵׁשֶׁת, כִּי הִנֵּה יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא, בְּתַר הַמְּצַלִּי אָמַר הַכִּי:
רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, גְּלוּי לְפָנֶיךָ,

25

בְּזִמְנֵן שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ קָיָם, אָדָם חוּטָא וּמִקְרִיב קִרְבָּן,
וְאִין מִקְרִיבִין מִמֶּנּוּ אֵלָא חֲלָבוּ וְדָמוּ, וּמִתְכַּפֵּר לוֹ.
וְעַכְשָׁיו יִשְׁבְּתִי בְּתַעֲנִית, וְנִתְמַעַט חֲלָבִי וְדָמִי.
יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיְהֵא חֲלָבִי וְדָמִי שְׁנַתְּמַעַט,
כְּאִלוֹ הַקְּרַבְתִּיו לְפָנֶיךָ עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ וְתִרְצָנִי.

30

רַבִּי יוֹחָנָן, כִּי הִנֵּה מְסִים סְפָרָא דְּאִיּוֹב, אָמַר הַכִּי:
סוּף אָדָם לָמוֹת וְסוּף בְּהֵמָה לְשִׁחִיטָה,
וְהַכֵּל לְמִיתָה הֵם עוֹמְדִים,
אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁגָּדַל בְּתוֹרָה וְעִמְלוֹ בְּתוֹרָה,

וְעוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ,
וְגָדַל בְּשֵׁם טוֹב וְנִפְטָר בְּשֵׁם טוֹב מִן הָעוֹלָם,
וְעָלְיוֹ אָמַר שְׁלֹמֹה:
"טוֹב שֵׁם מִשְׁמֵן טוֹב, וַיּוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם הַנִּלְדוֹ."

5

מִרְגְּלָא בְּפוּמִיָּה דְרַבִּי מְאִיר:
גָּמַר בְּכָל לִבְבָךְ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ
לְדַעַת אֶת הַרְכִּי וְלִשְׁקֹד עַל דִּלְתֵי תוֹרָתִי,
נָצַר תּוֹרָתִי בְּלִבְךָ, וְנִגְדַּ עֵינֶיךָ תְּהִיָּה יִרְאַתִּי,
שָׁמַר פִּיךָ מִכָּל חֲטָא,
וְטַהַר וְקִדְּשׁ עַצְמְךָ מִכָּל אֲשֵׁמָה וְעוֹן,
וְאֲנִי אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל מְקוֹם.

10

מִרְגְּלָא בְּפוּמִיָּהוּ דְרַבְּנָן דִּיבְנֵיהּ:
אֲנִי בְרִיָּה וְחֻבְרִי בְרִיָּה.
אֲנִי, מְלֵאכְתִּי בְּעִיר, וְהוּא, מְלֵאכְתּוֹ בְּשׂוּדָה;
אֲנִי מְשֻׁכִּים לְמֵלֵאכְתִּי, וְהוּא מְשֻׁכִּים לְמֵלֵאכְתּוֹ.
כָּשֵׁם שְׁהוּא אֵינוֹ מִתְגַּדֵּר בְּמֵלֵאכְתִּי,
כֵּן אֲנִי אֵינוֹ מִתְגַּדֵּר בְּמֵלֵאכְתּוֹ.
וְשָׁמַא תְּאֵמַר: אֲנִי מְרַבָּה וְהוּא מִמְעִיט?
שְׁנִינוּ:

15

20

אֶחָד הַמְרַבָּה וְאֶחָד הַמִּמְעִיט,
וּבְלִבְדָּ שֵׁיכּוֹן לְבוֹ לְשָׁמַיִם.

25

30

מִרְגְּלָא בְּפוּמִיָּה דְאַבְיִי:
לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם עָרוֹם בִּירְאָה.
"מִעֲנָה רַךְ יֵשִׁיב חֲמָה",
וּמְרַבָּה שְׁלוֹם עִם אָחִיו וְעִם קְרוֹבָיו,
וְעִם כָּל אָדָם וְאֶפְלוּ עִם נְכָרֵי בְּשׁוּק,
כְּדֵי שֵׁיְהֵא אֶהוּב לְמַעְלָה וְנִחְמָד לְמַטָּה,
וַיְהֵא מְקַבֵּל עַל הַבְּרִיּוֹת.
אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי,

שֶׁלֹא הִקְדִּימוּ אָדָם שְׁלוֹם מְעוֹלָם, וְאַפְלוּ נִכְרֵי בְּשׁוּק.

מִרְגָּלָא בְּפּוּמִיָּה דְרַבָּא:

תַּכְלִית חֻכְמָה, תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים:

5 שֶׁלֹא יִהְיֶה אָדָם קוֹרֵא וְשׁוֹנֵה, וּבּוֹעֵט בְּאַבְיוֹ וּבְאָמוֹ,
וּבְרַבּוֹ וּבְכַמִּי שֶׁהוּא גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה, שֶׁנֶּאֱמַר:

”יִרְאֵת חֻכְמָה יִרְאֵת יי, שֶׁכֵּל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם.”

לְלוֹמְדֵיהֶם לֹא נֶאֱמַר אֱלֹא ”לְעוֹשֵׂיהֶם.”

לְעוֹשִׂים לְשִׁמָּה וְלֹא לְעוֹשִׂים שֶׁלֹא לְשִׁמָּה,

10 וְכָל הָעוֹשֶׂה שֶׁלֹא לְשִׁמָּה, נוֹחַ לוֹ שֶׁלֹא נִבְרָא.

מִרְגָּלָא בְּפּוּמִיָּה דְרַב:

לֹא כְּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא:

הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׂתִיָּה,

15 וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתָּן,

וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׁנֵאָה וְלֹא תַחְרוּת,

אֱלֹא צְדִיקִים יוֹשְׁבֵין וְעֲטְרוֹתֵיהֶם בְּרֵאשֵׁיהֶם,

וְנִהְנִים מִזִּיּוֹ הַשְּׂכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר:

”וַיַּחְזֹוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ.”

20

גְדוֹלָה הַבְּטָחָה שֶׁהַבְּטִיחַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנָשִׁים

יּוֹתֵר מִן הָאֲנָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר:

”נָשִׁים שְׂאֲנָנוֹת קִמְנָה שְׂמַעְנָה קוֹלִי,

בָּנוֹת בְּטַחוֹת הָאֲזוּנָה אִמְרַתִּי.”

25

אָמַר לִיה רַב לְרַבִּי חֵיָא:

נָשִׁים בְּמַאי זְכִינָן?

בְּאִקְרוּיֵי בְּנֵיהוּ לְבֵי כְנֻשְׁתָּא וּבְאִתְנוּיֵי גְבֻרְיהוּ בֵּי רַבָּנָן,

וְנִטְרִין לְגְבֻרְיהוּ עַד דְּאָתוּ מִבֵּי רַבָּנָן.

30

כִּי הוּוּ מִפְטְרֵי רַבָּנָן מִבֵּי רַבִּי אָמִי,

וְאָמְרֵי לֵה מִבֵּי רַבִּי חֲנִינָא, אָמְרֵי לִיה הָכִי:

עולמך תראה בתייך,
ואתריך לחיי העולם הבא, ותקנתך לדור דורים,
לבך יהגה תבונה, פיך ידבר חכמות, ולשוניך ירחיש רגנות,
עפעפיך ישירו נגדך,
5 עיניך יאירו במאור תורה, ופניך יזהירו כזהר הרקיע,
שפתותיך יביעו דעת, וכליותיך תעלזנה מישרים,
ופעמך ירוצו לשמע דברי עתיק יומין.
כי הווי מפטרי רבנן מבי רב חסדא,
10 ואמרי לה מבי רבי שמואל בר נחמני, אמרו ליה הכי:
"אלופינו מסבלים, אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחבתינו."
"אלופינו מסבלים",
רב ושמואל, ואמרי לה רבי יוחנן ורבי אלעזר,
15 תד אמר אלופינו בתורה ומסבלים במצוות,
ותד אמר אלופינו בתורה ובמצוות ומסבלים ביסורים. [יז]:
"אין פרץ",
שלא תהא סיעתנו כסיעתו של דוד,
שיצא ממנו אחיתפל.
"ואין יוצאת",
20 שלא תהא סיעתנו כסיעתו של שאול,
שיצא ממנו דואג האדמי.
"ואין צוחה",
שלא תהא סיעתנו כסיעתו של אלישע,
שיצא ממנו גיחזי.
25 "ברחבתינו",
שלא יהא לנו בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים.
"שמעו אלי אבירי לב, הרחוקים מצדקה",
רב ושמואל, ואמרי לה רבי יוחנן ורבי אלעזר,
30 תד אמר:
כל העולם פלו נזונין בצדקה, והם נזונין בזרוע.
ותד אמר:

כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ נְזוּנִין בְּזִכּוֹתָם,
וְהֵם אֶפְלוּ בְּזִכּוֹת עֲצָמָן אֵין נְזוּנִין.
כְּדָרְבַּי הַיְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב:
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בַּת קוֹל יוֹצֵאת מִתֵּר חוֹרֵב וְאוֹמֶרֶת:
5 כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ נְזוּנִין בְּשִׁבְלֵי חֲנִינָא בְּנִי,
וְחֲנִינָא בְּנִי, דִּי לוֹ בְּקַב תְּרוּבִין מְעָרְבַּ שְׁבַת לְעָרְבַּ שְׁבַת.
וּפְלִיגָא דְרַב יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה:
מֵאן "אֲבִירֵי לֵב"?
גּוּבָאֵי טַפְשָׁאֵי.
10 אָמַר רַב יוֹסֵף:
תִּדְעַ דְּהָא לָא אֲגִיר גִּיּוֹרָא מִנְיָהּ.
אָמַר רַב אֲשִׁי:
בְּנֵי מְתָא מְחַסְיָא אֲבִירֵי לֵב נִינְהוּ,
דְּקָא חֲזוּ יְקָרָא דְּאוֹרִיָּתָא תְּרֵי זְמַנֵּי בְּשִׁתָּא,
15 וְלָא קַמְגִיר גִּיּוֹרָא מִנְיָהּ.
חֲתָן, אִם רָצָה לְקָרוֹת קְרִית שְׁמַע לִילָה הָרְאִישׁוֹן, קוֹרָא.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
לָא כָּל הַרוֹצֵה לְטַל אֶת הַשֶּׁם יִטַּל.
20 לְמִימְרָא דְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל חֵישִׁי לְיוֹהָרָא,
וּרְבַנְן לָא חֵישִׁי לְיוֹהָרָא.
וְהָא אִפְכָּא שְׁמַעִינָן לְהוּ, דְּתַנְּן:
מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ לְעִשׂוֹת מְלָאכָה בְּתַשְׁעָה בְּאַב, עוֹשִׁין.
25 מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלָא לְעִשׂוֹת, אֵין עוֹשִׁין.
וְכָל מְקוּם, תְּלִמִידֵי חֲכָמִים בְּטָלִים.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:
לְעוֹלָם יַעֲשֶׂה כָּל אָדָם אֶת עֲצָמוֹ כְּתִלְמִיד חֲכָמִים.
קְשִׁיא דְרַבֵּן אֲדַרְבָּנּוּ,
30 קְשִׁיא דְרַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֲדַרְבָּנּוּ שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל!
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
מְחַלְפֵת הַשִּׁטָּה.

רב שישא בריה דרב אידי אמר:

לעולם לא תחליף.

דרבנן אדרבנן לא קשיא,

קריאת שמע, פיון הכלי עלמא קא קרו ואיהו נמי קרי,

5

לא מיחזי כיוהרא;

התם, פיון הכלי עלמא עבדי מלאכה ואיהו לא קא עבדי,

מיחזי כיוהרא.

דרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל לא קשיא,

הכא, בכונה תליא מלתא, ואנן סהדי דלא מצי לכווני דעתיה,

10

אבל התם, הרואה אומר:

מלאכה הוא דאין לו, פוק תזי כמה בטלני איפא בשוקא.

הרבן עלף הנה קורא.

15